

תנועת הקיבוץ הדתי

ט' אדר, תשע"ב, 3.3.2012

גיליון מס' 299

פרשת תצוה - זכור

לזכור ולשמע

מאת הרב אחיה אמיתי

ההפטרה של פרשת זכור (שמואל פרק טו) אמורה היתה להיות שלב הקיום של הציווי, "והיה בהניח ה' א-להיך לך מכל אויבך מסביב בארץ אשר ה' א-להיך נותן לך לרשתה תמחה את זכר עמלק" אך במפטיר, קרה מה שקרה והסיפור נמשך עד ימי מגילת אסתר ואפשר לומר, אף יותר מכך...

המאזין להפטרה זו ישמע את השורש החוזר ונשנה – **ש.מ.ע.** הסיפור נפתח בדברי שמואל "ויאמר שמואל אל שאול אתי שלח ה' למשחך למלך על עמו על ישראל ועתה **שמע** לקול דברי ה'". שאול נענה והננו מוצאים שימוש יוצא דופן בשורש – "**וישמע** שאול את העם ויפקדם בטלאים", ולאחר הכשלוך במשפט הפתיחה לתוכחת שמואל – "ויאמר שמואל ומה קול הצאן הזה באזני וקול הבקר אשר אנכי **שמע**". כל הוויכוח שבין שאול לשמואל נסב על השמיעה הראויה – "ויאמר שאול אל שמואל אשר **שמעתי** בקול ה'", "ויאמר שמואל החפץ לה' בעלות וזבחים **כשמע** בקול ה'! הנה **שמע** מזבח טוב להקשיב מחלב אילים" ובהמשך כששאל מתוודה – "ויאמר שאול אל שמואל חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דבריך כי יראתי את העם **ואשמע** בקולם".

ניתן לראות שהדברים עתיקים, המלחמה שהתורה מקדשת – המלחמה על עמלק, תחילתה בחוש השמע – "ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר **ושים באזני** יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים", ובאופן פרדוקסאלי תחילת "הסחרור" של סיפור המגילה נעוץ אף הוא בשמיעה (או ליתר דיוק אי השמיעה) של מרדכי (אסתר ג, ד) "ויהי כאמרם אליו יום ויום ולא **שמע** אליהם ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי".

חוש השמע הוא באוזן הנכבדה מן העין, לדברי רבינו יונה מגירונדי (שערי תשובה שער שני), והוא "למעלה לחוש הראות", קובע רבינו בחיי בפירושו לתורה (שמות ג ז), אך הוא חוש "מדוכא" בעולם של בחירה, של שיח זכויות ומלחמות כוח. בעולם שבו המאמץ מרוכז בכך שהקול שלי "**יישמע**" – לא מעריכים את מי שמוכן לשמוע בקול האחר. גם כשעוסקים ב"השמעת הקולות המושקקים בחברה ובתרבות" החזק נותן לחלש את זכות האמירה ואת היכולת להיות חזק גם כן, אבל הוא עצמו אינו מוכן להיות החלש, להיות השומע. הוא מוכן "להכיל" אבל לא להשמע לאחר בבחינת "**שמע ישראל**" – קבל ישראל. יכולת ההתבטלות היא לא כשרון מכובד בעולם של עמידה על זכויות.

אך לא לחינם ניתנה לנו גם אוזן, ולא רק בשביל לשמוע מה שפינו מדבר...

בשם הבעל שם טוב אומרים "עמלק בגימטריה ספק (240)", ר' צבי אלימלך שפירא מדינוב (מגדולי החסידות) מוסיף בספרו "בני יששכר" שהערך הזה באותיות הוא ר"ם – גבוה גאה. כאשר האדם מתבסס רק על שרירות ליבו הוא נקלע לא פעם למצבים של חוסר יכולת החלטה, הוא בבחינת חבוש בסבך הספקות והתלבטויות. חז"ל לימדונו "אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורים", אם הוא ידע להושיט יד למישהו מבחוץ, לוותר על עצמאותו ולהימשך אחר יד של אחר, הוא יצליח להשתחרר. לפעמים צריך להישמע למישהו, צריך לדעת לפעמים גם לקבל מרות. חיסול "עמלק הספקות" מתקיים לא פעם כאשר אני מסוגל לשמוע מישהו אחר שיתן עצה, ידריך ואפילו יכריע בשבילי, כשאני מסוגל לדעת לשמוע בקול.

האמת היא שהצורך הנפשי לקבל מרות צף ועולה דווקא מתוך חיינו המקדשים את העצמאות והבחירה. ביטוי שלילי לצורך זה היא תופעת ההצטרפות ל"כתות". דווקא בעולם מודרני ומשוחרר יש אנשים שכובלים עצמם לגורואים ל"אדמורים" מפוקפקים. פן נוסף הוא אופנת ה"אימון" – הולכים למאמן, מרימים טלפון למאמן, ובעצם מקבלים את מרותו. הדבר מרוכך כיוון שמדובר בחוזה בין שני אנשים עצמאיים, אבל מי שמכריע (מתוך כבוד למאמן) הוא לא פעם הזולת.

אולי עלינו מדי פעם לא רק "לשמוע זכור" אלא לזכור לשמוע....

הרב אחיה אמיתי מכהן כרב של קיבוץ שדה אליהו, ור"מ ב"בית המדרש לתורה ועבודה"

– בית מדרש לבוגרי צבא בשדה אליהו.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm בכתיבת:

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

